

سرشناسه :	عابدینی، مریم :
عنوان و نام پدیدآور :	سیمای طبیعی منطقه قرق حیات وحش علی‌آباد چهل‌گزی تنگ‌چنار مهریز = Natural landscape of Chehelgazi Tangechenar private protected wild life area Aliabad / گردآورنده، تحقیق و نگارش مریم عابدینی؛ ویراستار حسن اکبری؛ عکاسان ابوالفضل منصوری... او دیگران].
مشخصات نشر :	یزد: توسعه آسمان هنر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری :	۱۰۴ ص: مصور (رنگی).
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۲۵۱-۳-۳ :
وضعیت فهرست نویسی :	فیا :
یادداشت :	عکاسان ابوالفضل منصوری، کریم بیگی، مجید بیگی، امیر منصوری.
موضوع :	جغرافیای طبیعی - ایران - علی‌آباد (تفت)
موضوع :	Physical geography - Iran - Aliabad Taft :
موضوع :	علی‌آباد (تفت)
موضوع :	Aliabad Taft (Iran) :
شناسه افزوده :	اکبری، حسن، ویراستار
شناسه افزوده :	منصوری، ابوالفضل، عکاس
رده بندی کتره :	۱۳۹۵ س ۹/ع ۲/GB۲۸۸ :
رده بندی دی.ی :	۹۱۵/۵۹۲۴۲ :
شماره کتابشناسی ملی :	۴۵۹۰۳۶۰ :

سیمای طبیعی منطقه قرق حیات وحش علی‌آباد چهل‌گزی | تنگ‌چنار مهریز |

landscape of Aliabad _e_Chehelgazi, Tange Chenar, Private Reserve

گردآورنده، تحقیق و نگارش :	مهندس مریم عابدینی
ویرایش علمی :	دکتر حسن اکبری
مشاور علمی و فنی :	مهندس معصومه صفایی
ویرایش انگلیسی :	محمد توحیدی فر
عکاسان :	حسن مقیمی و قرقبانات ابوالفضل منصوری - کریم بیگی - مجید بیگی - امیر منصوری
طراح گرافیک :	علیرضا نجاتی
ناشر :	نشر توسعه آسمان هنر
قطع :	رحلی بزرگ
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۲۵۱-۳-۳
چاپ :	پنج رنگ
تیراژ :	۱۰۰۰
سال انتشار :	۱۳۹۵
با تشکر از :	انجمن حامیان محیط زیست و حیات وحش یزد
	کاشی پرسپولیس دوست دار محیط زیست
	www.appwildlife.ir

12	مقدمه Introduction
14	تاریخچه و مأموریت اختصاصی Background of protection in Iran
16	موقعیت و سیمای طبیعی منطقه Location and natural sight of the area
19	راه دسترسی Access way
24	منابع بیولوژیکی پوشش گیاهی Biologic resources Vegetation
29	منابع بیولوژیکی تنوع جانوری Biologic resources Animal species
72	منابع آبی Water resources
76	زمین شناسی Geology
78	تعارضات منطقه Conflicts in the region
80	حفاظت فیزیکی منطقه Physical protection of the region
86	مشارکت جوامع محلی در حفاظت The role of local society in protection
96	پتانسیل های گردشگری Tourism potentials

از حدود دهه ۳۳۰ روند نزولی جمعیت گونه‌های قابل شکار در طبیعت ایران شدت گرفت و ظرف چند دهه‌ی اخیر جمعیت گونه‌های علفخوار دشتی تقریباً ۵۰ درصد کاهش یافته است. به‌طور کلی، گونه‌های گوشتخوار وابسته به آن‌ها نیز بعضاً تا لبه پرتگاه انقراض پیش رفته‌اند. موضوع اکثر مدیران و کارشناسان اجرایی حفاظت محیط زیست کشور را به این تصمیم رساند که مدیریت و حفاظت و حراست زیستگاه‌ها، حیات وحش، بایستی مسیر کشورهای موفق در این زمینه را بپیماید. لذا طرح قرق‌های اختصاصی به عنوان راه‌کاری موفق در جلب مشارکت‌های مردمی در امر حفاظت و پوشش دادن زیستگاه‌های آزاد مورد توجه قرار گرفت و آئین‌نامه حقوق و تکالیف، دستگاهان قرق‌های اختصاصی در شورایی عالی حفاظت محیط زیست تصویب و از طریق سازمان مرکزی محیط زیست برای اجرا ابلاغ گردید.

هدف از ایجاد قرق‌های اختصاصی، توسعه برنامه‌های حفاظت از حیات وحش در محدوده مناطق آزاد و زیستگاه‌های دارای پتانسیل احیاء و رشد گونه‌های جانوری وحشی، توسعه گردشگری در مناطق وحشی، بهره‌مندی جوامع بومی و محلی از منافع حاصله در ازای مشارکت در حفاظت است. این محدوده‌ها می‌توانند ظرفیت‌های جدیدی برای رشد مطلوب جمعیت گونه‌های جانوری، امکان بهره‌برداری خردمندانه و پایدار از آن‌ها، همچنین توسعه طبیعت گردی و معرفی جاذبه‌های طبیعی کشور به گردشگران داخل و خارج ایجاد کنند. از این رو فعالیت قرق‌های اختصاصی همسو با اهداف اقتصاد مقاومتی بوده و به‌دلیل توسعه اقتصاد منطقه‌ای و بهبود وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع محلی و بومی و به‌ویژه مناطق دوردست و محروم خواهد بود. لذا، ذکر است قرق‌های اختصاصی به عنوان یکی از مصادیق برون‌سپاری وظایف سازمان محیط زیست مستند به اصل ۴۴ قانون اساسی، منجر به ارتقاء کارایی فعالیت‌ها، تخصیص بهینه منابع و گسترش مشارکت مردمی برای تقویت محیط زیست طبیعی خواهد شد. امید آنکه اجرای قرق‌های اختصاصی بتواند اهداف مطلوب پیش‌بینی شده را برای کشور به ارمغان آورد و تحقق اهداف چشم‌انداز توسعه در بحث محیط زیست و گردشگری را رقم زند.

قرق علی‌آباد چهل‌گزی / تنگ چنار مهریز نیز از اولین درخواست‌های رسیده به این اداره کل در سال ۸۹ می‌باشد که از آن زمان فعالیت‌های داوطلبانه بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری اثرگذار آن‌ها در این قرق منجر به بهبود شرایط زیستی گونه‌های جانوری گردید. به‌نحوی که بعد از گذشت ۷ سال جمعیت‌های قابل‌توجهی از حیات وحش در این منطقه سرشماری و مستند گردید. کتاب پیش‌رو با عنوان «سیمای طبیعی قرق علی‌آباد/ تنگ چنار مهریز» نیز شامل مجموعه اطلاعات مفیدی از وضعیت اکولوژیکی - بیولوژیکی قرق مستعد علی‌آباد چهل‌گزی می‌باشد که ضمن تشکر از کلیه کسانی که در تدوین کتابچه موصوف سهم داشته‌اند، امیدواریم اطلاعات این مجموعه بتواند راهنمای خوبی برای طبیعت‌دوستان بوده و آن‌ها را هر چه بیشتر با غنای زیستی منطقه آشنا سازد.

مقدمه

تنوع زیستی به معنای تنوع زیست مندان (گیاهی و جانوری) یک اکوسیستم است. تمام موجوداتی که در یک اکوسیستم زندگی میکنند از جمله انسان، بخشی از شبکه حیات هستند و هر کدام نقش بسیار مهمی در چرخه حیات دارند. تنوع زیستی زیربنای معیشت مردم و توسعه پایدار در تمام زمینه های زندگی بشر، از جمله کشاورزی، جنگل داری، شیلات، گردشگری و ... است. حفاظت از حیات وحش به عنوان پیکره اصلی تنوع زیستی، در چند دهه گذشته در جهان، مورد توجه جدی دولت ها و سازمان های بین المللی مرتبط با محیط زیست و حیات وحش قرار گرفته و در مسیر زمانی نه چندان طولانی، با ظهور و کشف ضرورت های بیشتر در این عرصه، تحولات گسترده ای در همه زمینه های مرتبط با حفاظت از حیات وحش اعم از اصلاح و بهبود قوانین و مقررات، بکارگیری روش ها و ابزارهای نوین و کارآمد، تغییر دیدگاهها و فرهنگ سازی و بهره گیری از مشارکت های مردمی و جوامع بومی و محلی که محیط زیست و بالاخص حیات وحش را تحت تاثیر قرار می دهند، پی ریزی گردیده است.

وضعیت فعلی حیات وحش کشور ایران با شرایط آن در دهه ۴۰ قابل مقایسه نیست. افزایش جمعیت انسانی، توسعه روز افزون فعالیت های عمرانی، تخریب و تجاوز گسترده به عرصه های طبیعی، افزایش چشمگیر سلاح های شکاری مجاز و غیرمجاز، عوامل نامطلوب طبیعی نظیر خشکسالی های متوالی، شرایط اقتصادی و عدم توجه لازم به ضرورت توسعه همه جانبه زیرساخت های علمی و اجرایی و اعتباری سازمان حفاظت محیط زیست متناسب با الزامات و تعهدات موجود، تنها بخشی از عواملی هستند که موجبات کاهش معنی دار و قابل توجه جمعیت انواع گونه های جانوری وحشی در کشور در صدها سال چند دهه گذشته گردیده اند.

در شرایط فعلی سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان متولی امور مربوط به حیات وحش کشور، علیرغم کمبود نیرو، امکانات و اعتبارات سازمانی، علاوه بر حفاظت از حیات وحش و زیستگاههای طبیعی به عنوان عرصه های حفاظت شده تحت مدیریت خود، وظیفه حفاظت از حیات وحش در سایر پهنه های طبیعی کشور را نیز عهده دار است. استفاده از شیوه های سنتی در امر حفاظت از محیط زیست و حیات وحش و عدم توسعه فرهنگ محیط زیستی و ناآشنایی غالب جوامع بومی و محلی، کمبود امکانات مالی، کمبود تجهیزات حفاظتی و بازخوردهایی که این موضوع می تواند در بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی و زیستی این جوامع ایجاد نماید، نه تنها موجب کاهش معنا دار تخلفات شکار و صید نگردیده، بلکه مقابله بین محیطبانان و متخلفین شکار و صید، بروز حوادثی رخ داده است. دیدن تعداد قابل توجهی از دو طرف را به همراه داشته است.

در کشورهای پیشرو در عرصه حفاظت از محیط زیست، در مناطقی نظیر پارکهای ملی و مناطق حفاظت شده، علاوه بر حفظ اکوسیستم های طبیعی و حیات وحش، برنامه های دیگری نظیر طبیعت گردی، توسعه فرهنگ زیست محیطی، اشتغالزایی و توسعه اقتصادی پایدار با استفاده از ظرفیت های بومی و طبیعی موجود و جلب مشارکت های گسترده مردمی در حفظ محیط زیست با بهره مند ساختن جوامع محلی از منافع حفاظت و مدیریت در قالب الگوهای موفق به اجرا گذاشته شده است.

مجموعه موارد فوق سازمان حفاظت محیط زیست را بر آن داشت تا جهت تحقق رسالت های قانونی خود و حمایت و حفاظت موثر و کارآمد از تنوع زیستی کشور، نگاهی جدی به استفاده از مشارکت و همراهی جوامع محلی و نیز بخش خصوصی در جهت استفاده بهینه از ظرفیتهای موجود در چارچوب قوانین و مقررات داشته باشد و با بازنگری و اصلاح برخی قوانین و ضوابط، زمینه این همکاری و همیاری را بیش از پیش ممکن و میسر سازد. بدون شک قرق اختصاصی به عنوان یک ظرفیت قانونی، چنین امکانی را برای سازمان مذکور در جهت حفاظت حداکثری از حیات وحش و سرمایه های طبیعی ایران عزیز و بهره برداری پایدار و خردمندانه از آنها فراهم می سازد.

بدون شک قرق های اختصاصی ابزاری است برای توسعه برنامه های حفاظتی در گستره طبیعی کشور به این مفهوم که شکل گیری قرق های اختصاصی در خارج از مناطق تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست، موجب می گردد تا با استفاده از ظرفیت هایی افزون بر داشته های سازمان، امکان حفاظت مستمر و هدفمند از حیات وحش در عرصه های طبیعی آزاد نیز به نحو مطلوب و موثری ایجاد گردیده و شاهد رشد جمعیت حیات وحش و احیای آن در زیستگاههایی که مورد دست اندازی گسترده واقع شده یا پتانسیل پذیرایی از جمعیت های حیات وحش را داشته اما بدلیل عدم امنیت حیاتی لازم، امکان رشد جمعیت گونه ها در آنها تاکنون میسر نشده است باشیم.